

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни
«ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ
ПОДОЛАННЯ»**

Дніпропетровськ НМетАУ 2013

Зміст

1. Робоча програма з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».
2. Методичні вказівки до виконання індивідуальних робіт з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».
3. Тематика індивідуальних завдань з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».
4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».
5. Плани семінарських занять з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».
6. Тестові завдання з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання».

	всьо- го	в т.ч. по чвертях							
- виконання індивідуальних завдань									
- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях									
Підсумковий контроль (екзамен, залік)	Д.З.	Д.З.							

Загальні положення

Навчальна дисципліна „Тіньова економіка” входить до циклу дисциплін вільного вибору Вищого навчального закладу.

Мета дисципліни: розкрити загальні основи розвитку тіньової економіки, її взаємодію з легальним сектором та методи детінізації економіки.

Завдання: розкриття засад розвитку тіньової економіки, визначення її сутності; виявлення специфіки тіньової економіки в Україні, розробка рекомендацій щодо детінізації економіки України.

Предмет: відносини між економічними суб'єктами з приводу реалізації їх економічних інтересів у процесі опортуністичної діяльності щодо формальних інститутів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати основи детінізації діяльності підприємств металургійного комплексу, виходячи з аналізу специфіки економіки України.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при складанні контрольних робіт у тестовій формі.

Засоби діагностики успішності навчання – комплект тестових завдань

Зв'язок з іншими дисциплінами – Дисципліна є обов'язковою при підготовці бакалаврів напряму. Їй передують вивчення блоку гуманітарних дисциплін. Набуті знання та вміння використовуються при вивченні дисциплін «Економіка підприємства».

Структура дисципліни

Мо- дуль	Тема лекції (заняття)	Обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Вид під- сумкового контролю
1	Модуль 1. Теоретичні основи тіньової економіки			Конт- рольна робота (тесту- вання)
	<u>Лекції</u> Т.1. Тіньова економіка: зміст, основи і середовище.	4		
	Т.2. Еволюція та структура тіньової економіки.	2		
	Т.3. Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства.	4		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.1. Тіньова економіка: зміст, основи і середовище.	2		
	Т.2. Еволюція та структура тіньової економіки.	2		
	Т.3. Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства.	2		
	<u>Самостійна робота</u> - підготовка до аудиторних занять	11		
	- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях			
	- підготовка до складання підсумкового контролю	9		
<u>Усього</u>	36			
2	Модуль 2. Державна політика детінізації економіки.			Конт- рольна робота (тесту- вання)
	<u>Лекції</u> Т.4. Специфіка тіньової економіки в Україні.	6		
	Т.5. Державна політика детінізації економіки.	4		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.4. Специфіка тіньової економіки в Україні.	4		
	Т.5. Державна політика детінізації економіки.	2		
	<u>Самостійна робота</u> - підготовка до аудиторних занять	11		

- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях		
- підготовка до складання підсумкового контролю	9	
Усього	36	

Зміст дисципліни

Лекційний курс

№ № тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тіньова економіка: зміст, основи і середовище. Предмет і завдання курсу. Тіньова економіка як об'єкт теорії. Критерії визначення тіньової економіки. Сутність тіньової економіки. Взаємодія тіньової економіки з легальною.	4
2	Еволюція та структура тіньової економіки. Джерела та причини розвитку тіньової економіки. Класифікація тіньової економічної діяльності. Структура тіньової економіки. Типи тіньової економіки. Роль держави в тінізації суспільства. Етапи розвитку тіньової економіки.	2
3	Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства. Масштаби тіньової економіки. Проблеми оцінки обсягів тіньової економіки. Мікро та макрометоди оцінки тіньової економіки. Суспільна ціна тіньової економіки. Соціальні наслідки існування тіньової економіки. Функції тіньової економіки. Економічні наслідки існування тіньової економіки для суспільства. Взаємодія тіньової економіки з легальною в короткостроковому періоді. Взаємодія тіньової економіки з легальною в довгостроковому періоді.	4
4	Специфіка тіньової економіки в Україні. Джерела та причини розвитку тіньової економіки в СРСР. Розвиток тіньової економіки в пострадянський період. Роль неформального сектора тіньової економіки в трансформаційних процесах. Особливості функціонування тіньової економіки в Україні. Чинники та основні джерела живлення вітчизняної тіньової економіки. Структура та форми тіньового бізнесу в Україні	6
5	Державна політика детінізації економіки. Сутність політики детінізації. Суб'єкти політики детінізації. Мета, завдання та способи детінізації економіки. Напрями державної політики детінізації економіки України. Економічні та правові методи детінізації. Роль фінансової, монетарної та соціальної політики в легалізації підприємницької діяльності. Особливості легалізації окремих типів тіньової економіки. Детінізація неформального сектора тіньової економіки	4

№ № тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)

Семінари 12 / годин /

№№ семінару	Назва семінару	Тривалість (годин)
1	Тіньова економіка: зміст, основи і середовище.	2
2	Еволюція та структура тіньової економіки.	2
3	Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства.	2
4	Специфіка тіньової економіки в Україні.	4
5	Державна політика детінізації економіки.	2

Основна література

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. Державне регулювання економіки. Навч. посібник / С.М. Чистов та ін. К., КНЕУ, 2000.
3. Латов Ю.В., Ковалёв С.Н. Теневая экономика. Учебное пособие. М.: Норма, 2006. – 236с.
4. Попович В.М. Теорія детінізації економіки. Ірпінь. – 2001. – 524с.
5. Економічна теорія. Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.

Додаткова література

1. **Економічна енциклопедія.**(У трьох томах. Т.1, Т. 2, Т.3.) / Редколегія: С.В.Мочерний (відп. ред.) та інші. – К.: Видавничий центр „Академія”, – 2000, 2001, 2002.- 864с., 848с., 952с.
2. Базилевич В.Д., Попов В.М, Базилевич К.С, Гражевська Н.І. **Економічна теорія. Політекономія:** Підручник / за ред. В.Д. Базилевича – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719с.
3. Пиндайк Роберт С., Рубинфельд Даниел Л. Микроэкономика: Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Дело, 2001. – 808 с.
4. Дідівська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – 6-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 214с.
5. Мочерний С.В., Устенко О.А. **Основи економічної теорії:** Навч. посібник. – 3-те вид., стер. – К.: Видавничий Центр "Академія", 2009. – 504с. – (Альма-матер). – Бібліогр.: с. 488-489.

Програму склав доц.

/Є.Г. Самойленко/

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри політичної економії __
протокол № __ від _____ р.завідуючий кафедрою політекономії
д. е. н. , проф.

/В.М. Тарасевич/

Узгоджено

Начальник навчального відділу

/А.І. Демченко/

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до виконання індивідуальних робіт з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання»

Загальні вимоги до виконання індивідуальної роботи з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання»

1. Мета і завдання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота є невід'ємною складовою частиною усього учбового процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів по вивченню дисципліни.

Виконання індивідуальної роботи направлене, з одного боку, на більш глибоке вивчення економічних проблем, з іншого боку, на вироблення у студентів елементарних навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Індивідуальна робота відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення даної дисципліни, і здатність застосовувати їх в реальному житті.

Порядок виконання індивідуальної роботи наступний:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. Захист.

2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання індивідуальної роботи починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам. Відповідно до двох останніх цифр номеру залікової книжки студента групи відбувається закріплення за ним варіанту індивідуальної роботи. Для студентів, що складають дисципліну «Міжнародна економіка» як академічну різницю призначені теоретичні питання 20-50.

Визначившись з варіантом індивідуальної роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури (підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей і т.п.), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог учбово-методичного кабінету кафедри політичної економії НМетАУ (ауд. 201, з 13.00 до 16.30), яким можуть скористатися і студенти Інституту підвищення кваліфікації і перепідготовки керівних кадрів і фахівців металургійного комплексу України.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент складає план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

3. Написання тексту індивідуальної роботи

Обсяг індивідуальної роботи в рукописному варіанті повинен складати в середньому 15-20 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність вибраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати з постановки питання, із з'ясування змісту економічних явищ, що аналізуються і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики властивих даним процесам меж і особливостей, показати різноманіття форм вияву і відобразити їх розвиток. Кожне положення роботи не повинно бути просто декларовано. Його потрібно підкріпити аргументованими роз'ясненнями і науково обґрунтованими доказами.

При написанні індивідуальної роботи обов'язково потрібно враховувати специфіку даної дисципліни. У економічний аналіз залучаються не тільки зовнішні форми економічних закономірностей - конкретні інституціональні форми і інструменти, керуючі процесом виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних благ і послуг. Тому при виборі теми індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному економіко-статистичному матеріалу. Це можуть бути фінансові і бухгалтерські звіти підприємств, статистичне зведення, бюлетені, матеріали маркетингових і соціологічних досліджень.

У тексті індивідуальної роботи обов'язково повинні використовуватися основні елементи економічного аналізу: графічне або математичне моделювання, зведені таблиці і діаграми.

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. По своєму об'єму висновок не повинен перевищувати 2 сторінки.

Консультуючись з викладачем в процесі написання роботи, студент може отримати відповіді на всі питання, що його цікавлять.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати до учбово-методичного кабінету кафедри політекономії (ауд. 201, з 13.00 до 16.30) не пізніше ніж за 20 календарних днів до іспиту. Викладач перевіряє роботу в 14 денний строк з дня здачі роботи до кабінету.

4. Оформлення індивідуальної роботи

Індивідуальна робота може бути виконана як російською, так і українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш (див. додаток 1). На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи (див. додаток 2). Текст роботи пишеться на одній стороні стандартного аркуша (формат А4) розбірливо і акуратно.

Допускається представлення індивідуальної роботи у вигляді комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжсточний інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25-1,27 см: нумерація сторінок у правому верхньому куті; форматування тексту по ширині). Обов'язковою умовою є наявність полів для зауважень рецензента і нумерація сторінок. Нумери сторінок необхідно розміщувати в правому верхньому куту. На перших трьох сторінках номери не проставляються.

У список літературних джерел, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися або вона послужила відправною точкою при формуванні концепції автора).

Список літератури формується в наступному порядку:

- 1) законодавчі акти України в хронологічному порядку їх прийняття;
- 2) монографії, збірники, статті - в алфавітному порядку прізвищ авторів; що не мають на титульному аркуші автора - в алфавітному розташуванні заголовків.

Зразок бібліографічного оформлення літературних джерел наведений в додатку 3.

Всі цитати, що наводяться в роботі, беруться в лапки. При пропуску слів ставлять крапки. При цьому необхідно стежити, щоб таке скорочення не відбилося на значенні цитат. Необхідні пояснення можуть вміщуватися в самому тексті в дужках або у виносках і обов'язково обумовлені, щоб читач бачив, що обмовка належить автору, а не джерелу, що цитується. Звичайно це робиться вказівкою ініціалів автора контрольної роботи в лапки.

Всі цитати і статистичні дані повинні мати посилання на джерела. Допускається два варіанти оформлення посилань:

- посилання наводиться внизу сторінки і відділяється від тексту горизонтальною лінією. У посиланнях на книги вказується прізвище і ініціали автора, повна назва книги, видавництво, рік видання і кількість сторінок (див. додаток 4а). При декількох посиланнях на одне і те ж джерело на одній сторінці (якщо вони йдуть підряд) досить, не повторюючи його назви, писати “Там же, - 3.”. У випадку, коли неодноразово цитується одна і та ж робота, можна не повторювати її кожний раз, а обмежитися прізвищем і ініціалами автора і вказівкою “Указ. соч., - 3.”;
- посилання у вигляді [№, 3], де № - номер літературного джерела в списку літератури, що використовується, 3 - номер сторінки, з якої взята цитата (див. додаток 4 б).

У разі посереднього цитування, перед назвою джерела ставиться “див. там-то”.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, математичні моделі повинні бути правильно оформлені.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання). У правому верхньому куту таблиці над заголовком вміщується напис “Таблиця” з вказівкою номера таблиці. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою (див. додаток 5 а).

Рисунки (графіки, схеми, різні діаграми) також нумеруються в межах розділу. Нумерації складаються з слів “Рисунок” (графік, діаграма), номер розділу, крапка, номер малюнка в розділі. Найменування малюнка вміщують над ілюстрацією, номер малюнка - під нею (див. додаток 5 б).

При першому посиланні на рисунок (таблицю) вказується його (її) повний номер, при повторному посиланні додають “див.”, наприклад “див. рис. 2.1”. Якщо в роботі одна таблиця (рисунок), її (його) не нумерують і слова “Таблиця” (“Рис.”) не пишуть.

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

5. Захист індивідуальної роботи

Керівник роботи перевіряє індивідуальну роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями рецензента, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 - 7 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені в рецензії керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота.

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено», дата та підпис викладача. Захищена індивідуальна робота виступає допуском студента до складання іспиту з дисципліни «Міжнародна економіка».

Додаток 1
Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти та науки України
Національна металургійна академія України

Кафедра політичної економії

ІНДИВІУАЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Тіньова економіка: сутність та механізми подолання»
на тему: «Тіньова економіка: зміст, основи і середовище»

Виконав:

студент гр. МС-08-2з
Петров А.С.

/ підпис /

Перевірив:

к.е.н, доц.
Сидорчук Е.Н.

/ підпис /

Дніпропетровськ 2013

*Зразки оформлення плану індивідуальної роботи***План роботи**

	стор.
ВСТУП	3
1. Загальна характеристика тіньової економіки	5
2. Зміст тіньової економіки	10
3. Розвиток тіньової економіки в Україні.....	17
4. Напрями подолання Тіньової економіки	20
ВИСНОВОК.	28
ЛІТЕРАТУРА.	30

Зразок оформлення списку літератури, що використовується

ЛІТЕРАТУРА

1. Баб'як М.Н., Пешенкова Л.А., Рибчук А.В. Економічна теорія: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 208с.
2. Бутук А.И. Экономическая теория: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп.-К.:Викар, 2003.- 668с.
3. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник.-К.: Вища школа, 2007. - 540с.
4. Економічна енциклопедія.(У трьох томах. Т.1, Т. 2, Т.3.) /Редколегія: С.В.Мочерний (відп. ред.) та інші. – К.: Видавничий центр „Академія”, - 2000, 2001, 2002.- 864с., 848с., 952с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник /За ред.. В.Д.Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
6. Экономическая теория (политэкономия): Учебник /Под общ. Ред. заслуженных деятелей науки Российской Федерации, профессоров В.И. Видянина, Г.П. Журавлёвой. – М.: Изд-во Рос. Экон. Акад., 2000. - 592с.

Зразок оформлення посилань

Неокласична школа першорядне значення додає визначенню попиту, виходячи з твердження про те, що “головною вимогою людини є задоволення його потреб, спочатку - життєво необхідних, потім - інших, менш настійних. Отже, на перше місце висувається попит, який є не що інше, як зовнішній вияв більш глибоких потреб людини”.¹⁾

Схильність до споживання - величина відносно постійна, тому “причину порушення рівноваги на товарному ринку потрібно шукати не в процесі виробництва коштів споживання. Це порушення може витікати з диспропорції між пропозицією коштів накопичення і попитом на них”.²⁾

¹⁾Пезенти А. Очерки политической экономии.-Т.2. - М.: Прогресс, 1976.- С. 340.

²⁾ Жамс Е. История экономической мысли XX века. - М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. - С. 250.

Зразок оформлення посилань

“Найбільш знаменний момент, що характеризує заощадження і інвестиції, - затверджує П.Самуельсон, - полягає в тому, що в нашому індустріальному суспільстві вони звичайно здійснюються різними особами і по незалежних один від одного причинах” [8, 250-251].

“Багато які економісти вважають, що такий структурний доказ, як міра концентрації або індекс Герфіндаля, недостатній для визначення міри конкурентності ринку. Більш того, вони затверджують, що треба передусім звернути увагу на саму ринкову поведінку фірм” [3, 214].

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 1.2

Використання компаніями США різних методів амортизації ¹⁾

Методи	Роки			
	1986	1987	1988	1989
Прямолінійні	562	566	562	564
Прискорені:				
суми чисел	26	25	20	17
Зменшеного залишку	65	57	57	57
Одиниць продукції	59	52	62	65
Інші	69	68	69	74

¹⁾Финансовые и инвестиционные показатели деятельности фирмы. - М.: Финансы и статистика, 1991. - С. 27.

Зразок оформлення графіків

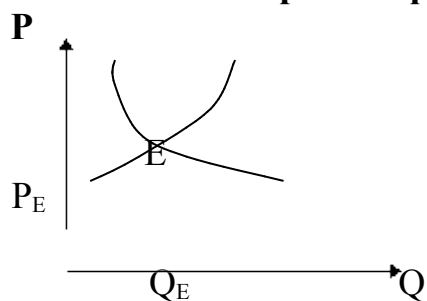

Рис. 2.1. Ціна рівноваги

3.ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ (РЕФЕРАТИВНИХ) ЗАВДАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ « ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ »

1. Зміст тіньової економіки.
2. Тіньова економіка як об'єкт теорії.
3. Критерії визначення тіньової економіки.
4. Сутність тіньової економіки.
5. Взаємодія тіньової економіки з легальною.
6. Еволюція та структура тіньової економіки.
7. Джерела та причини розвитку тіньової економіки.
8. Класифікація тіньової економічної діяльності.
9. Структура тіньової економіки.
10. Типи тіньової економіки.
11. Роль держави в тинізації суспільства.
12. Етапи розвитку тіньової економіки.
13. Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства.
14. Масштаби тіньової економіки.
15. Проблеми оцінки обсягів тіньової економіки.
16. Мікро та макрометоди оцінки тіньової економіки.
17. Суспільна ціна тіньової економіки.
18. Соціальні наслідки існування тіньової економіки. Функції тіньової економіки.
19. Економічні наслідки існування тіньової економіки для суспільства.
20. Взаємодія тіньової економіки з легальною в короткостроковому періоді.
21. Взаємодія тіньової економіки з легальною в довгостроковому періоді.
22. Специфіка тіньової економіки в Україні.
23. Джерела та причини розвитку тіньової економіки в СРСР.
24. Розвиток тіньової економіки в пострадянський період.
25. Роль неформального сектора тіньової економіки в трансформаційних процесах.
26. Особливості функціонування тіньової економіки в Україні.
27. Чинники та основні джерела живлення вітчизняної тіньової економіки.
28. Структура та форми тіньового бізнесу в Україні
29. Державна політика детинізації економіки.
30. Сутність політики детинізації.
31. Суб`єкти політики детинізації.
32. Мета, завдання та способи детинізації економіки.
33. Напрями державної політики детинізації економіки України.
34. Економічні та правові методи детинізації.
35. Роль фінансової політики в легалізації підприємницької діяльності.

36. Роль монетарної політики в легалізації підприємницької діяльності.
37. Роль соціальної політики в легалізації підприємницької діяльності.
38. Особливості легалізації окремих типів тіньової економіки.
39. Детінізація неформального сектора тіньової економіки
40. Економічне зростання: суть, види, фактори. Соціально-економічні наслідки економічного зростання.
41. Правоохоронні економічні потреби.
42. Суть та структура національної економіки.
43. Поняття та основні риси економічної системи.
44. Економічна система та її компоненти.
45. Класифікація економічних систем.
46. Власність і тіньова економіка.
47. Реформування власності в Україні.
48. Суть адміністративно-командної економіки, причини її розпаду.
49. Способи переходу до ринкової системи.
50. Перехідна (трансформаційна) економіка як система.
51. Економіка України в умовах ринкової трансформації.
52. Грошові системи та їх типи.
53. Недоліки ринкового механізму.
54. Конкуренція та її роль в ринковій економіці.
55. Домогосподарство в економічній системі суспільства.
56. Фірма – економічний суб'єкт ринкової економіки.
57. Підприємництво, його суть та принципи організації. Основні види підприємницької діяльності.
58. Організаційно-правові форми підприємництва.
59. Управління підприємством в умовах ринку.
60. Економічні суб'єкти в умовах ринкової трансформації економіки України.
61. Витрати виробництва та їх класифікація в ринковій економіці.
62. Прибуток: суть і види.
63. Еволюція ролі держави в економіці.
64. Економічні функції держави в ринковій економіці.
65. Форми та методи державного регулювання економіки.
66. Державний бюджет і його структура.
67. Концепція формування державного бюджету. Бюджетний дефіцит.
68. Державний борг та його види.
69. Фіскальна політика та її основні інструменти.
70. Податкова система та принципи її організації.
71. Податки та їх види. Крива А. Лаффера.
72. Суть монетарної політики. Попит на гроші і пропозиція грошей.
73. Основні інструменти монетарної політики.
74. Суть, види та функції сучасних грошей.
75. Банки та банківська діяльність. Основні види банківських операцій.
76. Особливості макроекономічної політики в Україні.
77. Поняття національної економіки та її ознаки.

78. Методологія та способи розрахунку ВВП. Номінальний та реальний ВВП.
79. Методи обчислення ВВП.
80. Система національних рахунків та методологічні принципи її побудови.
81. Економічна нерівність та державна політика розподілу доходів.
82. Державні інструменти соціального захисту населення.
83. Циклічні коливання ринкової економіки та їх причини.
84. Основні моделі макроекономічного регулювання національної економіки.
85. Міжнародна торгівля та її особливості на сучасному етапі.
86. Зміст та структура світової валютної системи.
87. Валютний ринок і валютна політика.
88. Валютний курс: суть, види. Характеристика чинників, які впливають на формування валютного курсу.

4. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ»

1. Тіньова економіка: зміст, основи і середовище.
2. **Предмет і завдання курсу. Тіньова економіка як об'єкт теорії.**
3. **Критерії визначення тіньової економіки.**
4. **Сутність тіньової економіки.**
5. **Взаємодія тіньової економіки з легальною.**
6. Еволюція та структура тіньової економіки.
7. Джерела та причини розвитку тіньової економіки.
8. Класифікація тіньової економічної діяльності.
9. Структура тіньової економіки.
10. Типи тіньової економіки.
11. Роль держави в тінізації суспільства.
12. Етапи розвитку тіньової економіки.
13. Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства.
14. Масштаби тіньової економіки.
15. Проблеми оцінки обсягів тіньової економіки.
16. Мікро та макрометоди оцінки тіньової економіки.
17. Суспільна ціна тіньової економіки.
18. Соціальні наслідки існування тіньової економіки. Функції тіньової економіки.
19. Економічні наслідки існування тіньової економіки для суспільства.
20. Взаємодія тіньової економіки з легальною в короткостроковому періоді.
21. Взаємодія тіньової економіки з легальною в довгостроковому періоді.
22. Специфіка тіньової економіки в Україні.
23. Джерела та причини розвитку тіньової економіки в СРСР.
24. Розвиток тіньової економіки в пострадянський період.
25. Роль неформального сектора тіньової економіки в трансформаційних процесах.

26. Особливості функціонування тіньової економіки в Україні.
27. Чинники та основні джерела живлення вітчизняної тіньової економіки.
28. Структура та форми тіньового бізнесу в Україні
29. Державна політика детінізації економіки.
30. Сутність політики детінізації.
31. Суб'єкти політики детінізації.
32. Мета, завдання та способи детінізації економіки.
33. Напрями державної політики детінізації економіки України.
34. Економічні та правові методи детінізації.
35. Роль фінансової політики в легалізації підприємницької діяльності.
36. Роль монетарної політики в легалізації підприємницької діяльності.
37. Роль соціальної політики в легалізації підприємницької діяльності.
38. Особливості легалізації окремих типів тіньової економіки.
39. Детінізація неформального сектора тіньової економіки
40. Економічна система: її сутність та структурні елементи.
41. економічні відносини як спосіб організації економічної системи.
42. Економічні системи, їх типи і еволюція.
43. Суб'єкти і об'єкти власності. Форми власності в Україні.
44. Тенденції розвитку відносин власності у світі та Україні.
45. Відносини власності в умовах змішаної економічної системи.
46. Сутність та форми акціонерної власності .
47. Колективна форма власності, її сутність та форми.
48. Витрати виробництва та їх види.
49. Продуктивні сили та виробничі відносини суспільства.
50. Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні.
51. Особливості розвитку ринкових відносин в Україні.
52. Банківська система. Позичковий капітал та позичковий процент.
53. Суть підприємництва та його роль у ринковій економіці.
54. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин та його роль в економіці.
55. Капітал підприємства, його кругообіг і обіг.
56. Економічні функції держави та її роль у кругообігу продукту, ресурсів і доходу.
57. Валовий внутрішній продукт та методи його розрахунку.
58. Тіньовий сектор в економіці України і його особливості.
59. Суть і види економічного відтворення.
60. Національний дохід і методи його розподілу .
61. Національне багатство: його складові та проблеми їх відтворення.
62. Розподіл і перерозподіл національного доходу в державі.
63. Економічні кризи та їх причини.
64. Роль державного бюджету в накопиченні і перерозподілі національного доходу.

65. Економічне зростання та тіньова економіка.
66. Держава як суб'єкт ринкових відносин.
67. Податкова система України. Податки і їх види.
68. Соціалістична економічна система, її позитивні та негативні риси.
69. Суперечності одержавленої адміністративно-командної економіки, як причина розкладу соціалістичної системи
70. Доходи домогосподарства та їх розподіл.
71. Проблеми входження України в світове господарство.
72. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств в Україні.
73. Міжнародне співробітництво в контексті боротьби з тіньовою економікою.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, РЕКОМЕНДОВАНА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

ДО ТЕМИ «ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА : ЗМІСТ, ОСНОВИ І СЕРЕДОВИЩЕ»

План

1. Тіньова економіка: зміст, основи і середовище.
- 2. Предмет і завдання курсу. Тіньова економіка як об'єкт теорії. Критерії визначення тіньової економіки. Сутність тіньової економіки.**
3. Взаємодія тіньової економіки з легальною.

Література:

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. Державне регулювання економіки. Навч. посібник / С.М. Чистов та ін. К., КНЕУ, 2000.
3. Латов Ю.В., Ковалёв С.Н. Теневая экономика. Учебное пособие. М.: Норма, 2006. – 236с.
4. Попович В.М. Теорія детінізації економіки. Ірпінь. – 2001. – 524с.

ДО ТЕМИ «ЕВОЛЮЦІЯ ТА СТРУКТУРА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ »

План

1. Еволюція та структура тіньової економіки.
2. Джерела та причини розвитку тіньової економіки.
3. Класифікація тіньової економічної діяльності. Структура тіньової економіки. Типи тіньової економіки.
4. Роль держави в тінізації суспільства. Етапи розвитку тіньової економіки.

Література:

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. Державне регулювання економіки. Навч. посібник / С.М. Чистов та ін. К., КНЕУ, 2000.
3. Латов Ю.В., Ковалёв С.Н. Теневая экономика. Учебное пособие. М.: Норма, 2006. – 236с.
4. Попович В.М. Теорія детінізації економіки. Ірпінь. – 2001. – 524с.

ДО ТЕМИ «СОЦІАЛЬНІ І ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА»

План

1. Масштаби тіньової економіки. Проблеми оцінки обсягів тіньової економіки. Мікро та макрометоди оцінки тіньової економіки.
2. Суспільна ціна тіньової економіки.
3. Соціальні наслідки існування тіньової економіки. Функції тіньової економіки.
4. Економічні наслідки існування тіньової економіки для суспільства. Взаємодія тіньової економіки з легальною в короткостроковому періоді. Взаємодія тіньової економіки з легальною в довгостроковому періоді.

Література

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. Державне регулювання економіки. Навч. посібник / С.М. Чистов та ін. К., КНЕУ, 2000.
3. Латов Ю.В., Ковалёв С.Н. Теневая экономика. Учебное пособие. М.: Норма, 2006. – 236с.
4. Попович В.М. Теорія детінізації економіки. Ірпінь. – 2001. – 524с.

ДО ТЕМИ «СПЕЦИФІКА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ»

План

Перше заняття

1. Джерела та причини розвитку тіньової економіки в СРСР.
2. Розвиток тіньової економіки в пострадянський період.
3. Роль неформального сектора тіньової економіки в трансформаційних процесах.

Друге заняття

1. Особливості функціонування тіньової економіки в Україні.
2. Чинники та основні джерела живлення вітчизняної тіньової економіки.
3. Структура та форми тіньового бізнесу в Україні

Література

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. Державне регулювання економіки. Навч. посібник / С.М. Чистов та ін. К., КНЕУ, 2000.
3. Латов Ю.В., Ковалёв С.Н. Теневая экономика. Учебное пособие. М.: Норма, 2006. – 236с.
4. Попович В.М. Теорія детінізації економіки. Ірпінь. – 2001. – 524с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
6. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 4.
- 7.

ДО ТЕМИ «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ»

План

1. Сутність політики детінізації. Суб`єкти політики детінізації.
2. Мета, завдання та способи детінізації економіки. Напрями державної політики детінізації економіки України. Економічні та правові методи детінізації.
3. Роль фінансової, монетарної та соціальної політики в легалізації підприємницької діяльності.
4. Особливості легалізації окремих типів тіньової економіки.

Література

1. Варналій З.С., Гончарук А.Я., Жаліло Я.А. та ін. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації. За ред. З.С. Варналія . – К.: НІСД, 2006. – 576с.
2. **Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- С. 308-320.**
3. **Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 422-448, 500-507.**
4. **Економіка: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.**
5. **Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.**

6. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗДИСЦИПЛІНИ

«Тіньова економіка: сутність та механізми подолання»

Тестові завдання до модулю № 1

за темами " Тіньова економіка: зміст, основи і середовище ", " Еволюція та структура тіньової економіки. ", " Соціальні і економічні наслідки тіньової економіки для суспільства "

1. Яка функція тіньової економіки полягає в тому, що вона виступає теоретичним фундаментом розробки економічної політики?
 - А. Пізнавальна.
 - Б. Ідеологічна.
 - В. Практична.
 - Г. Методологічна.
2. Яке з визначень найбільш точно характеризує предмет економічної теорії?
 - А. Вивчення економічних відносин, пов'язаних із виробництвом, обміном, розподілом і споживанням економічних благ.
 - Б. Вивчення економічних законів і форм їхнього прояву.
 - В. Вивчення принципів формування економічної політики.
 - Г. Все наведене.
3. Закон вартості діє:
 - А. У всіх способах виробництва.
 - Б. У межах декількох способах виробництва.
 - В. У межах одного способу виробництва.
4. Який з перерахованих економічних законів діє у всіх способах виробництва?

- А. Закон грошового обігу.
 Б. Закон економії часу.
 В. Закон вартості.
 Г. Закон феодалної ренти.
5. З наведених положень виділити поняття потреби:
 А. Це внутрішній мотив, який спонукає до діяльності, що створює конкретні види матеріальних й духовних благ.
 Б. Виражає відносини між людьми з приводу виробництва й використання вироблених благ та послуг.
 В. Процес споживання засобів виробництва та робочої сили.
6. Об'єктивною підставою необхідності вибору в економіці є:
 А. Бажання економістів та політиків сформулювати привабливу модель економіки.
 Б. Перехід до ринкової економіки.
 В. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб суспільства.
 Г. Прагнення задовольнити потреби людей в повному обсязі.
7. До складу основних економічних ресурсів за неокласичним підходом належать:
 А. Земля, капітал, праця, гроші.
 Б. Земля, капітал, праця, підприємницькі здібності.
 В. Земля, капітал, праця, підприємницькі здібності, гроші.
8. Крива виробничих можливостей відображає:
 А. Максимальний обсяг виробництва при різних комбінаціях факторів виробництва.
 Б. Оптимальні витрати виробництва.
 В. Ефективність суспільного виробництва.
 Г. Усе наведене.
 Д. Нічого з наведеного.
9. Як графічно буде зображено повну зайнятість ресурсів відносно кривої виробничих можливостей?
 А. В межах кривої виробничих можливостей.
 Б. За межами кривої виробничих можливостей.
 В. На кривій виробничих можливостей.
10. Яке з визначень найбільш точно визначає предмет економічної теорії з неокласичної точки зору:
 А. Вивчення виробничих відносин, пов'язаних з виробництвом, обміном, розподілом і споживанням матеріальних благ.
 Б. Вивчення економічних законів і форм їх прояву.
 В. Вивчення принципів формування економічної політики.
 Г. Вивчення виробничих відносин в умовах обмеженості ресурсів.
11. Продуктивні сили містять:
 А. Засоби праці та предмети праці.
 Б. Засоби виробництва та робочу силу.
 В. Засоби праці та предмети вживання.
 Г. Засоби виробництва та виробничі відносини.
12. До предметів праці належать:
 А. Земля, сировина та матеріали.
 Б. Земля, машини, обладнання.
 В. Земля, машини, обладнання, тварини на вигодовуванні.
 Г. Земля, машини, обладнання, матеріали, електроенергія.
13. Що з нижче перерахованого відноситься до засобів виробництва?
 А. Праця людини.
 Б. Природні ресурси.
 В. Верстати, машини й обладнання.
 Г. Вірно Б, В.
 Д. Все наведене.
14. Підберіть вірну характеристику відносин розпорядження:
 А. Право застосування об'єкта власності відповідно з його призначенням.
 Б. Право виключного контролю над об'єктом власності.
 В. Право володіння об'єктом власності.
15. Яке з наведених нижче визначень найбільш повно розкриває економічну сутність відносин власності?

- А. Власність – це єдність економічних та юридичних відносин.
 Б. Це відносини користування, володіння і розпорядження благами.
 В. Це відносини з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання економічних благ.
 Г. Це відносини з приводу привласнення благ.
16. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває юридичний зміст власності?
 А. Відносини між людьми з приводу привласнення матеріальних благ.
 Б. Відносини людей до матеріальних благ.
 В. Відносини користування, володіння та розпорядження благом.
 Г. Відносини між людьми, що закріплені у нормах права.
17. Підберіть вірну характеристику відносин користування:
 А. Право застосування об'єкта власності відповідно з його призначенням.
 Б. Право виключного контролю над об'єктом власності.
 В. Право володіння об'єктом власності.
18. Як визначається розмір суспільно необхідного робочого часу?
 А. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару у суспільно-нормальних умовах.
 Б. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару при середній кваліфікації виробника.
 В. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару при середній інтенсивності праці.
 Г. Вірно А,В.
19. Визначить основні умови становлення товарного виробництва:
 А. Засоби виробництва належать капіталісту.
 Б. Робоча сила виступає товаром.
 В. Товаровиробники економічно відокремлені.
 Г. Суспільний розподіл праці.
 Д. Вірно А,Б.
 Є. Вірно В,Г.
20. Товар – це:
 А. Продукт праці, що задовольняє потребу людини.
 Б. Продукт праці, що задовольняє потребу людини та виробляється для обміну на ринку.
 В. Продукт, створений для споживання іншими людьми.
21. Визначити форму праці, яка створює вартість товару:
 А. Абстрактна праця.
 Б. Конкретна праця.
 В. Усе наведене.
 Г. Нічого з наведеного.
22. Продуктивність праці – це:
 А. Витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції.
 Б. Кількість продукції, виробленої в одиницю часу.
 В. Витрати робочої сили в одиницю часу.
 Г. Вірно А, Б.
23. Вкажіть основні функції грошей.
 А. Міра вартості.
 Б. Засіб обігу.
 В. Засіб платежу.
 Г. Засіб накопичення.
 Д. Вірно А, В.
 Є. Все наведене.
24. Яку функцію виконують гроші під час сплати робітникам підприємства заробітної плати?
 А. Міра вартості.
 Б. Засіб обігу.
 В. Засіб платежу.
 Г. Засіб накопичення.

25. В якій функції виступають гроші в момент продажу товару в кредит?
- Засіб платежу.
 - Засіб оборту.
 - Міра вартості.
 - Все наведене.
26. Приватизація – це:
- Перехід об'єкта у власність місцевих органів влади.
 - Передача майна в оренду з правом наступного викупу.
 - Відчуження державної власності на користь приватних осіб.
 - Розподіл частини державної власності серед юридичних осіб.
27. Під виробництвом розуміється:
- Процес взаємодії людини і засобів виробництва.
 - Процес взаємодії людини з природою для створення благ для задоволення потреб.
 - Процес створення матеріальних і нематеріальних благ.
 - Процес витрат робочої сили.
28. Економічна політика – це:
- Заходи, спрямовані на вирішення економічних проблем.
 - Конкуренція різних економічних ідей.
 - Здатність управляти економічними процесами.
 - Здатність приймати ефективні господарські рішення.
29. Стійкі, сутнісні, постійно повторювані зв'язки між економічними явищами – це:
- Поняття.
 - Економічні категорії.
 - Економічні закони.
 - Економічна політика.
30. Що з нижче перерахованого відноситься до засобів виробництва:
- Праця людини.
 - Гроші.
 - Земля.
 - Повітря.
31. Мінова вартість – це:
- Витрати мускульної і нервової енергії на виробництво товару.
 - Властивість товару обмінюватися на інші товари у визначених кількісних пропорціях.
 - Втілена у товарі суспільна праця.
 - Витрати на виробництво продукції, що несе безпосередньо виробник.
32. Яке з визначень найбільш повно передає сутність продуктивних сил:
- Це єдність предметів і засобів праці.
 - Це єдність особистого і речовинного чинників виробництва.
 - Це єдність засобів праці, предметів труда і виробничих відносин.
 - Це єдність предметів праці.
33. Економічна категорія — це:
- Конкретний прийом пізнання дійсності.
 - Форма умовиводу, де на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне.
 - Наукове поняття, що характеризує окремі сторони економічного явища.
 - Спосіб, шлях дослідження предмета політичної економії.
 - Очищення уявлень про процеси від випадкового, минулого, одиничного і виокремлення в них сталого, стійкого і типового.
34. Який з перерахованих законів є загальним:
- Закон грошового обігу.
 - Закон вартості.
 - Закон відповідності виробничих відносин характеру і рівню розвитку продуктивних сил.
 - Все зазначене вірно.
35. Яке з названих нижче понять не є категорією економічної теорії:
- Власність.
 - Товар.
 - Праця.
 - Фабрика.
 - Прибуток.
36. Оберіть суб'єктів власності:
- Автомобіль.
 - Студент НМетАУ.
 - Державна казна.
 - Домна.
37. Вкажіть правильне визначення ціни, як економічної категорії:

- А. Грошовий вираз мінової вартості.
- Б. Корисність речі, виражена в грошах.
- В. Грошовий вираз вартості товару.

38. Поділ праці – це:

- А. Практика торгівлі певними товарами у певних місцях.
- Б. Здійснення натурального обміну результатами праці.
- В. Стійке виконання певних видів господарської діяльності окремими економічними суб'єктами.

Тестові завдання до модулю № 2

за темами " Специфіка тіньової економіки в Україні. ", " Державна політика детінізації економіки."

1. Яку з функцій виконує господарський механізм в економічній системі суспільства:
 - А. Погоджує економічні інтереси суб'єктів господарювання.
 - Б. Забезпечує максимізацію прибутку виробництва.
 - В. Встановлює форми розподілу ССП у суспільстві.
2. Визначте, які складові містить в собі бюджетна система України:
 - А. Державний бюджет та бюджети місцевих органів влади.
 - Б. Державний бюджет.
 - В. Державний бюджет, бюджети місцевих органів влади та бюджети федерацій.
3. Що з перерахованого є найбільш прийнятним набором цілей державної економічної політики:
 - А. Максимізація прибутку, максимізація корисності, стабільність цін.
 - Б. Забезпечення повної зайнятості, нульової інфляції, загальної економічної рівноваги.
 - В. Економічне зростання, збереження низьких темпів інфляції, підтримка певного рівня зайнятості.
 - Г. Контроль над обсягом державних видатків, сукупним попитом і розмірами інвестицій.
4. Економічна політика держави:
 - А. Формується в результаті взаємодії політичних сил.
 - Б. Визначається Президентом країни.
 - В. Формується апаратом виконавчої влади.
 - Г. Всі відповіді вірні.
 - Д. Немає вірної відповіді.
5. У яких основних формах здійснюється реалізація економічних функцій держави:
 - А. Вироблення господарських правових норм.
 - Б. Забезпечення рівності доходів.
 - В. Націоналізація економіки.
 - Г. Демократизація економічного життя суспільства.
6. Дати визначення дефіциту державного бюджету:
 - А. Сума накопичених державою бюджетних дефіцитів.
 - Б. Перевищення видатків державного бюджету над надходженнями.
 - В. Перевищення надходжень державного бюджету над видатками.
7. Вкажіть умови утворення дефіциту державного бюджету:
 - А. Сума активів держави перевищує розміри її зобов'язань.
 - Б. Сума видатків держави перевищує суму надходжень.
 - В. Видатки держави зменшуються.
 - Г. Сума податкових надходжень держави зменшується.
8. Крива А. Лаффера ілюструє зв'язок між:
 - А. Ставкою податку та податковими надходженнями до бюджету.
 - Б. Ставкою податку та попитом на товари першої необхідності.
 - В. Ставкою податку та рівнем добробуту в суспільстві.
 - Г. Вірно А, В.
9. До яких економічних наслідків може привести державний борг:
 - А. До скорочення виробничих можливостей національної економіки.
 - Б. До зниження рівня життя в країні.
 - В. До перерозподілу національного багатства між членами суспільства.
 - Г. До збільшення сукупних національних прибутків.
 - Д. Усі наведені наслідки можуть мати місце.
10. Вкажіть, що не відноситься до непрямих податків:
 - А. Акцизні платежі.
 - Б. Податок на прибуток.
 - В. Податок на додаткову вартість.
 - Г. Митний збір.
 - Д. Вірно А, Б.
 - Є. Вірно А, В, Г.
11. Що входить в компетенцію Центрального Банку?
 - А. Тимчасове управління майном клієнта.

- Б. Грошові операції від імені і за рахунок свого клієнта.
 В. Розрахунково-касове обслуговування громадян.
 Г. Проведення заходів грошово-кредитної політики.
12. Умовами надання кредиту є:
- Терміновість.
 - Платність.
 - Поверненість.
 - Вірно А, Б.
 - Все наведене.
13. До основних форм кредиту відносять:
- Банківський кредит.
 - Комерційний кредит.
 - Споживчий кредит.
 - Державний кредит.
 - Вірно А, Б, В.
 - Все наведене.
14. Які види операцій може здійснювати Центральний банк, впливаючи на кон'юнктуру грошового ринку:
- Емісія грошей.
 - Операції на відкритому ринку.
 - Встановлення норми резервування та облікової ставки відсотка.
 - Вірно А, Б;
 - Все наведене.
15. Вкажіть, що відноситься до непрямих податків:
- Акцизні платежі.
 - Податок на прибуток.
 - Податок на додаткову вартість.
 - Митний збір.
 - Вірно А, Б.
 - Вірно А, В, Г.
16. Виробництво суспільних благ фінансує (-ють):
- Підприємства.
 - Банки та інші організації кредитно-фінансової сфери.
 - Держава.
 - Домогосподарства.
17. Оберіть основні функції держави:
- Регіональні функції, функції об'єднань, політичні, ідеологічні.
 - Загальні функції, змішані функції, економічні функції.
 - Політичні функції, соціальні, ідеологічні, міжнародні, економічні.
18. Світове господарство – це:
- Сукупність галузей та сфер виробництва.
 - Сукупність національних економік.
 - Економічна єдність світу.
 - Територіальний розподіл світу між окремими державами.
19. Правом регулювання грошового обігу в країні наділені:
- Національний банк України.
 - Верховна Рада України.
 - Комерційні банки.
 - Усі банки, включаючи й іноземні.
20. Зосередження виробництва певної продукції в окремих країнах означає:
- Міжнародну кооперацію.
 - Економічну інтеграцію.
 - Міжнародну спеціалізацію.
 - Глобалізацію господарського життя.
21. Найбільш складною формою економічної інтеграції є:
- Митний союз.
 - Економічний союз.
 - Валютний союз.
 - Спільний ринок.
22. Яке з визначень, з точки зору економічної теорії, найточніше відбиває сутність кредиту:
- Кредит – це передача кредитором вільних грошових і не грошових цінностей у тимчасове користування позичальнику на визначені цілі за певну плату, на певний термін і за певних гарантій.
 - Кредит – це довіра кредитора позичальнику, на підставі якої в позику в грошах чи товарах надається певна сума капіталу.
 - Кредит – це сукупність відносин між кредитором і позичальником з приводу тимчасового користування грошима.
 - Кредит – це вид банківської позики, за яку позичальник виплачує певну плату.

- Д. Кредит – це вид комерційної позики, за яку позичальник виплачує певну плату.
23. Не можуть розглядатися як доход держави:
- А. Лотерейні виграші.
 - Б. Податки.
 - В. Доходи від підприємницької діяльності.
 - Г. Земельна рента.
24. Що з наведеного не відноситься до основних макроекономічних цілей:
- А. Посилення спеціалізації національних виробників.
 - Б. Стабільне зростання національного обсягу виробництва.
 - В. Високий і стабільний рівень зайнятості населення.
 - Г. Стабільний рівень цін.
25. Хто з зазначених суб'єктів фінансує виробництво суспільних благ:
- А. Фізичні та юридичні особи.
 - Б. Інвестиційні фонди.
 - В. Держава.
 - Г. Банки та інші фінансові установи.
26. Визначте об'єкти державного регулювання:
- А. Попит і пропозиція на індивідуальних ринках.
 - Б. Економічний цикл.
 - В. Зайнятість населення.
 - Г. Регіональна структура господарства.
 - Д. Грошовий обіг.
 - Є. Усі відповіді правильні.
27. Прямий вплив держави на економіку – це:
- А. Цілеспрямоване регулювання.
 - Б. Адміністративне втручання в економічні процеси.
 - В. Система державних замовлень.
 - Г. Податкове регулювання.
28. Непрямий вплив держави на економіку означає застосування:
- А. Бюджетно-податкових регуляторів.
 - Б. Директивних планів.
 - В. Грошово-кредитних регуляторів.
 - Г. Державні замовлення.
 - Д. Вірно А, В.
 - Є. Вірно Б, Г.
29. Визначити, що не можна віднести до факторів спеціалізації окремих країн в межах міжнародної торгівлі:
- А. Географічне положення.
 - Б. Природні та кліматичні умови.
 - В. Політичний лад.
 - Г. Історичні традиції.
 - Д. Вірно А, В.
30. Що таке комерційний кредит:
- А. Кредит у грошовій формі.
 - Б. Кредит у визначеній формі товарів.
 - В. Кредит споживачу з відстрочкою платежу.
 - Г. Міжбанківський кредит.
31. Кількісне обмеження на ввезення чи вивезення товарі – це:
- А. Акциз.
 - Б. Квота.
 - В. Демпінг.
 - Г. Мито.
32. Підберіть вірне визначення поняттю "зовнішньоторгове сальдо":
- А. Частка імпорту в загальному обсязі споживання.
 - Б. Різниця між вартістю експорту та імпорту.
 - В. Продаж товарів за кордоном по цінам, що нижче внутрішніх.
 - Г. Політика, що заохочує або не перешкоджає вивезенню товарів.

